

6005

۲ —

۱

۱۷۷

۱۷

www.ketab.ir

سرشناسه:	تاج‌بخش، علی؛ ۱۳۵۸ -
عنوان و نام پدیدآور:	اخلاق مربیگری ورزشی: اصول و بایسته‌ها (جلد ۱) / علی تاج‌بخش؛ به سفارش دفتر برنامه‌ریزی آموزشی وزارت ورزش و جوانان، با همکاری معاونت پژوهشی دانشگاه معارف اسلامی.
مشخصات نشر:	قم: انتشارات دانشگاه معارف اسلامی، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری:	۱۲۸ ص.
شابک:	۹۷۸ - ۶۰۰ - ۹۱۵۷۹ - ۴ - ۹
فروست:	مجموعه اخلاق اسلامی؛ ۴۶
موضوع:	مربیان ورزشی - اخلاق حرفه‌ای Coaches (Athletics) - Professional ethics
موضوع:	مربیان ورزشی - ایران - اخلاق حرفه‌ای Coaches (Athletics) - Iran - Professional ethics
موضوع:	مربیگری - راهنمای آموزشی Coaching (Athletics) - Study and teaching
موضوع:	ورزش - جنبه‌های اخلاقی Sports - Moral and ethical aspects
موضوع:	ورزشکاران - اخلاق حرفه‌ای Athletes - Professional ethics
موضوع:	اخلاق اسلامی Islamic ethics
شناسه افزوده:	دانشگاه معارف اسلامی، معاونت پژوهشی
شناسه افزوده:	ایران، وزارت ورزش و جوانان، دفتر برنامه‌ریزی آموزشی
رده‌بندی کنگره:	۱۳۹۶ الف ۳/ت ۲ GV۷۱۱
رده‌بندی دیوبی:	۷۹۶/۰۷۷
شماره کتاب‌شناسی ملی:	۵۰۶۳۶۹۶

ویژه دوره های
مربیگری / درجه ۳

اخلاق مربیگری ورزشی؛ اصول و بایسته ها

دکتر علی تاج بخش

۱. درباره اخلاق

۲. اخلاق در مربیگری

۳. اصول و مهارت های اخلاق مربیگری

به سفارش:

دفتر برنامه ریزی آموزشی
وزارت ورزش و جوانان

مجموعه اخلاق اسلامی / ۴۶

اخلاق مربیگری ورزشی: اصول و بایسته‌ها (جلد ۱)

نویسنده: علی تاج‌بخش

به سفارش دفتر برنامه‌ریزی آموزشی وزارت ورزش و جوانان

با همکاری معاونت پژوهشی دانشگاه معارف اسلامی

نظارت و تصحیح علمی: محمدجواد فلاح

ویراستار: سعید احمدی / بازبین نهایی: مهدی فدایی

طراح جلد و یونیفرم متن: سید علی روحانی

ناشر: انتشارات دانشگاه معارف اسلامی / نوبت چاپ: اول، پاییز ۱۳۹۷

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه / قیمت: ۳۲۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۳۵۷۹-۴-۹

﴿اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ وَعَجِّلْ فَرَجَهُمْ﴾

بی تردید وفاداری و پایبندی عملی به اخلاق، اصول و مؤلفه‌های آن، یکی از اساسی‌ترین ملاک‌های ارزیابی، هویت و فرهنگ یک ملت به‌شمار می‌آید؛ چراکه اخلاق، تجلی و نمود ارزش‌ها و ظهور مبانی اعتقادی و باورهای مشترک هر ملت محسوب می‌شود تا آنجا که پیامبر مهر و محبت حضرت محمد ﷺ رسالت خویش را برای اتمام مکارم اخلاق معرفی نموده است.

برای کشوری که اخلاق با تاریخ و فرهنگ و مذهب آن عجین شده است، قطعاً در بستر حیات ورزشی و آوردگاه‌های رقابتی آن نیز، ضرورت اخلاق، به‌ویژه از جنس ورزشی آن، امری اجتناب‌ناپذیر خواهد بود. اگرچه جامعه ورزشی در لایه‌های زندگی فردی و اجتماعی با انگاره‌ها و ارزش‌های اخلاقی به‌صورت ضمنی مأنوس هستند، اما به‌صورت آشکار و در کنار سایر فرایندهای آموزشی که در عرصه ورزش اتفاق می‌افتد، به مقوله اخلاق با محوریت ورزش کمتر توجه شده است.

در این میان ضرورت آموزش نظام‌مند اخلاق ورزشی برای جامعه ورزشی کشور ما به‌ویژه مربیان ورزشی که سکانداران تیم‌های ورزشی هستند و برای آنان نقش هدایت‌گری را ایفا می‌کنند بیش‌ازپیش احساس می‌شود.

براین اساس دفتر برنامه‌ریزی آموزشی وزارت ورزش و جوانان با همکاری دانشگاه معارف اسلامی در یک فرایندی علمی و تحت نظارت خبرگان دانشگاهی اقدام به شناسایی و احصاء شاخص‌ها و مؤلفه‌های اخلاقی با محوریت مربیان ورزشی نموده است، از این طریق؛ اولاً: با در اختیار داشتن محتوای آموزشی که برای هریک از سطوح مربیگری به کار گرفته می‌شود برداشت و تلقی مشترک از اخلاق برای این گروه از جامعه هدف به وجود آید و ثانیاً با آگاهی مربیان و ورزش‌کاران از اصول و مؤلفه‌های آن از بروز ظهور صحنه‌های غیر اخلاقی در عرصه‌های ورزشی کاسته شود.

امید است با بهره‌مندی از تلاش به‌عمل آمده که در قالب سه جلد کتاب برای سه سطح از دوره‌های آموزشی مربیگری تدوین شده است، گام مؤثری در نهادینه شدن اخلاق در جامعه ورزشی کشور به‌ویژه جامعه مربیان و مدرسان محترم ورزشی برداشته شود.

لازم است از نویسنده محترم جناب آقای دکتر علی تاج‌بخش که با حوصله زیاد به تدوین و تألیف کتاب اقدام نموده و با صبر ستودنی تمامی پیشنهادها را با دقت بررسی و اقدام نموده، کمال قدردانی را داریم. همچنین از حمایت‌ها و مساعدت‌های جناب آقای دکتر سلطانی‌فر، مقام عالی وزارت و برادر گرامی جناب آقای دکتر احمدی، معاون محترم فرهنگی، آموزش و پژوهش وزارت و نیز از رؤسای فدراسیون‌های ورزشی به‌ویژه جناب آقای جوهری، رئیس فدراسیون پهلوانی و زورخانه‌ای جمهوری اسلامی ایران و نیز از تلاش‌های ارزنده فرهیختگان دانشگاه معارف اسلامی قم به‌ویژه دکتر محمدجواد فلاح، مدیر محترم گروه اخلاق اسلامی که نظارت علمی و تصحیح کتاب بر عهده ایشان بود، همچنین دکتر سید سعید روحانی، مدیر امور پژوهشی دانشگاه و همکاران‌شان که با تلاش آنان این امر خجسته به سامان رسید، صمیمانه تشکر و قدردانی نماییم.

مدیر کل دفتر برنامه‌ریزی آموزش
وزارت ورزش و جوانان

معاون پژوهشی
دانشگاه معارف اسلامی

فهرست مطالب

مقدمه

۱۱

بخش اول: درباره اخلاق (۱۳- ۲۴)

مقدمه

۱۵

ضرورت زیست اخلاقی

۱۶

مربی

۱۷

مربیگری

۱۷

اخلاق کاربردی

۱۸

گستره اخلاق کاربردی

۱۸

اخلاق حرفه‌ای

۱۸

یک. مفهوم اخلاق حرفه‌ای

۱۹

دو. ویژگی‌های اخلاق حرفه‌ای

۲۰

۱. مسئولیت‌پذیری

۲۰

۲. برتری‌جویی و رقابت‌طلبی

۲۰

۳. صادق بودن

۲۰

۴. احترام به دیگران

۲۰

۵. رعایت و احترام نسبت به ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی

۲۰

۶. عدالت و انصاف

۲۰

۷. همدردی با دیگران

۲۱

۸. وفاداری

۲۱

رابطه اخلاق و ورزش

۲۱

اخلاق ورزشی

۲۲

اخلاق مربیگری

۲۳

پی‌نوشت

۲۴

بخش دوم: اخلاق در مربیگری (۴۰-۲۵)

گمشده‌ای به نام اخلاق	۲۷
انگاره‌های مربیان از اخلاق	۲۹
یک. پند انگاری	۲۹
دو. زینت انگاری	۳۰
سه. ترمز انگاری	۳۰
چهار. نردبان انگاری	۳۰
پنج. طب انگاری اخلاقی	۳۰
کارکردهای اخلاق مربیگری	۳۳
یک. کمک به تصمیم‌گیری اخلاقی	۳۴
دو. توانایی حل تزااحات و تعارضات اخلاقی	۳۴
سه. تقویت بعد عقلانی و استدلال اخلاقی	۳۵
چهار. حل چالش‌های جدید اخلاقی	۳۶
پنج. آموزش موازین اخلاقی در محیط‌های ورزشی	۳۶
شش. کسب نتایج ورزشی مطلوب‌تر	۳۷
هفت. سلامت روانی و افزایش روابط عاطفی	۳۷
هشت. محبوبیت در میان مردم	۳۸
پی‌نوشت	۳۹

بخش سوم: اصول و مهارت‌های اخلاق مربیگری (۱۲۴-۴۱)

فصل اول: اصول و مهارت‌های رفتار اخلاقی مربی با خود	۴۳
الف) پاکسازی نیت (باورمند باشیم)	۴۳
ب) توکل (به خداوند تکیه کنیم)	۴۴
یک. توکل و کوشش	۴۵
دو. پیامدهای مثبت توکل	۴۵
ج) حفظ منزلت	۴۶
د) احترام به خویشان	۴۷
ه) دانش‌افزایی	۴۸
و) انگیزه	۵۰
پی‌نوشت	۵۲

فصل دوم: اصول و مهارت‌های رفتار اخلاقی مربی با دیگران	۵۳
الف) تعهد حرفه‌ای و وفاداری سازمانی	۵۴
یک. انواع تعهد حرفه‌ای و وفاداری سازمانی	۵۵
دو. خط مشی اخلاقی مربی	۵۶
ب) رعایت عدالت و انصاف	۵۷
یک. قلمرو رعایت عدالت و انصاف در عرصه مربیگری	۵۷
دو. خط مشی اخلاقی مربی	۶۱

ج) کرامت و احترام	۶۲
یک. قلمرو مراعات کرامت و احترام در عرصه مربیگری	۶۲
۱. شاگردان	۶۲
۲. خانواده شاگردان	۶۳
۳. سایر مربیان	۶۴
۴. پیشکسوتان	۶۴
۵. حریف	۶۵
۶. هواداران	۶۶
۷. داوران	۶۶
۸. مسئولین باشگاه و برگزاری مسابقات	۶۷
۹. خبرنگاران و رسانه‌ها	۶۸
دو. خط مشی اخلاقی مربی	۶۹
د) اصل عفت پیشگی و پاکدامنی	۷۰
هـ) اصل پاک‌دستی و پرهیزکاری مالی	۷۳
و) عفو و گذشت	۷۵
یک. فواید و پیامدهای عفو و گذشت	۷۶
دو. مراتب عفو و گذشت	۷۷
سه. فرایند بخشیدن	۷۸
چهار. خط مشی اخلاقی مربی	۷۸
ز) انتقادپذیری	۷۹
ح) قانون‌پذیری و پایبندی به مقررات و آیین‌نامه‌ها	۸۱
ط) نظم و انضباط	۸۵
یک. قلمرو نظم و انضباط در عرصه مربیگری	۸۶
۱. نظم و انضباط فردی	۸۶
۲. نظم و انضباط در ارتباط با افراد	۸۶
دو. خط مشی اخلاقی مربی	۸۸
ی) درستکاری و پرهیز از هرگونه فریبکاری	۸۹
یک. گونه‌های راستی	۹۰
۱. راستی در پندار	۹۰
۲. راستی در گفتار	۹۰
۳. راستی در کردار	۹۰
دو. قلمرو صداقت و راست‌گویی	۹۱
سه. خط مشی اخلاقی مربی	۹۷

ک) برقراری ارتباط مؤثر	۹۸
یک. اشکال ارتباط	۹۸
۱. ارتباط کلامی	۹۸
۲. ارتباط غیرکلامی	۱۰۵
دو. روش مربیگری و ارتباط	۱۱۰
۱. روش دستوری	۱۱۰
۲. روش منفعل (اثربخیز)	۱۱۱
۳. روش مشارکتی	۱۱۲
۴. مقایسه سه روش اصلی برقراری ارتباط	۱۱۳
سه. قلمرو ارتباطات مؤثر در عرصه مربیگری	۱۱۵
۱. ورزش کاران	۱۱۵
۲. همکاران اجرایی	۱۱۸
۳. داوران	۱۲۰
۴. والدین	۱۲۰
۵. رسانه‌های گروهی	۱۲۰
چهار. خط مشی اخلاقی مربی	۱۲۱
بی‌نوشت	۱۲۲
کتابنامه	۱۲۵

سوق دادن جامعه مربیان ورزشی به مربیگری اخلاقی و سرلوحه قرار دادن اصول و ارزش‌های اخلاقی آثار و برکات فراوانی به بار می‌آورد و افزون بر زمینه‌سازی برای رشد و بالندگی اخلاقی مربی، به کسب موفقیت و نتایج مطلوب‌تر ورزشی نیز می‌انجامد. براین اساس لزوم دستیابی مربی به مهارت‌های اخلاقی و پیمودن مسیر اخلاق در عرصه‌های فردی، اجتماعی و حرفه‌ای در کنار آشنایی با مباحث علمی و مهارت‌های تکنیکی، تاکتیکی و ... بیش از پیش آشکار می‌گردد.

فهم جایگاه و اهمیت اخلاق مربیگری، طراحی برنامه‌های ویژه‌ای را برای تحقق این اهداف می‌طلبد. براین اساس جای خالی تدریس اخلاق مربیگری در سرفصل‌های آموزشی دوره‌های مربیگری، یکی از نیازهای مبرم جامعه مربیان کشور بود که با همکاری همه جانبه «دفتر برنامه‌ریزی آموزشی معاونت فرهنگی، آموزش و پژوهش وزارت ورزش و جوانان» و «گروه اخلاق اسلامی دانشگاه معارف اسلامی» تحقق یافت. برای دستیابی به این امر کارگروهی از نخبگان و صاحب‌نظران تشکیل و صلاحیت‌های اخلاقی از طرق ذیل شناسایی گردید:

۱. صلاحیت‌های اخلاقی مربی با در نظر گرفتن اصول مطالعات تطبیقی، در فدراسیون‌ها و مجامع بین‌المللی موازی جستجو و بررسی شد.

۲. صلاحیت‌های اخلاقی مربیان، از طریق سایت ONET - که همه اطلاعات مرتبط با مشاغل مختلف، تعریف و وظایف، دانش، مهارت، توانایی‌ها، محورهای ارزشی و عناوین شرح شغل بیان شده - شناسایی گردید.

۳. تجربیات موجود در برخی فدراسیون‌های ورزشی کشور از طریق نمونه‌گیری هدفمند و با استفاده از پرسش‌نامه باز، احصا گردید.

۴. در ادامه دیدگاه تعدادی از مربیان و کارشناسان برجسته ورزش کشور درباره صلاحیت‌های اخلاقی که یک مربی به آنها نیاز دارد از طریق مصاحبه آزاد شناسایی گردید.

داده‌ها و اطلاعات حاصل از بررسی‌های پیش‌گفته، طی جلسات گروهی و با حضور کارشناسان و مجریان طرح، با یکدیگر ترکیب و تلفیق شدند و با بررسی عمیق و مفهومی هر یک از عناوین، صلاحیت‌های مورد نظر

احصا و به ترتیب اهمیت و فراوانی در طبقه مخصوص خود قرار گرفت؛ سپس صلاحیت‌ها در دو مؤلفه آموزشی و غیر آموزشی تبیین گردید. سرفصل‌ها و عناوینی در بخش آموزشی اولویت‌بندی گردید که صلاحیت‌های اخلاقی مورد نظر را در مربی تقویت می‌کند و مربی پس از گذراندن دوره آموزشی، درباره آن شناخت و آگاهی می‌یابد؛ سپس براساس آن محتوای آموزشی‌ای تدوین گردید که به ظرافت‌ها و تخصص‌های خاصی نیاز دارد که با استعانت از خداوند منان و به برکت بهره‌مندی از محضر اساتید محترم اخلاق و تربیت و حضور سالیان طولانی نویسنده در عرصه‌های مختلف مربیگری رشته‌های گوناگون ورزشی کشور تحقق یافت.

بر پایه آن مربیان شرکت‌کننده در هر یک از سطوح و دوره‌های مختلف مربیگری با اخلاق مربیگری آشنا می‌گردند:

۱. مربیان در دوره مربیگری درجه سه با اصول و مؤلفه‌های اخلاق مربیگری آشنا می‌گردند.
 ۲. مربیان در دوره مربیگری درجه دو مسئولیت اخلاقی، روش‌ها و مهارت‌های آن را فرا می‌گیرند.
 ۳. مربیان در دوره مربیگری درجه یک نیز با مسائل و موقعیت‌های اخلاقی در عرصه مربیگری آشنا می‌شوند.
- بر خود لازم می‌دانم صمیمانه تلاش وافر فرهیختگانی را ارج بگذارم که زمینه شکل‌گیری این اثر را فراهم نمودند: از جناب آقای دکتر **سلطانی‌فر** (وزیر محترم ورزش و جوانان)، دکتر سید عبدالحمید احمدی (معاون محترم فرهنگی، آموزش و پژوهش وزارت ورزش و جوانان) و جناب آقای دکتر افشین ملایی سفیددشتی (مدیرکل محترم دفتر برنامه‌ریزی آموزشی) که مجدانه پیگیر به ثمر نشستن این اثر بودند، و همکاران ایشان به‌ویژه جناب آقای دکتر کوروش فتحی و اجارگاه (مشاور علمی طرح)، جناب آقای حمید باقرنیا (معاون محترم دفتر برنامه‌ریزی آموزش) و سرکار خانم امین (مشاور محترم آموزش معاونت) که از هیچ کوششی در تحقق کار دریغ نکردند و از پیگیری‌های مجدانه جناب آقای دکتر دلفان (رئیس محترم گروه نیازسنجی و برنامه‌ریزی آموزشی) قدردانی می‌گردد؛ همچنین از جناب آقای دکتر روح‌الله شاکری (ریاست محترم دانشگاه معارف اسلامی) و همکاران ایشان در معاونت پژوهشی دانشگاه، به‌ویژه جناب آقای دکتر حسین ارجینی (معاون محترم پژوهشی دانشگاه)، دکتر محمدجواد فلاح (مدیر محترم گروه اخلاق اسلامی دانشگاه معارف اسلامی) که ضمن داوری اثر، نکات اصلاحی و پیشنهادهای سازنده‌ای در بهبود اثر ارائه کرده‌اند، دکتر مهدی فدایی، دکتر سید سعید روحانی (مدیر محترم امور پژوهشی) و همه کوشندگان معاونت پژوهشی دانشگاه معارف اسلامی صمیمانه سپاسگزاری نموده و برای همگان آرزوی توفیق روزافزون دارم.
- از همه مربیان و کارشناسان فرهیخته می‌خواهم با بیان دیدگاه‌ها و پیشنهادهای خود، این‌جانب را در رفع نواقص اثر حاضر یاری رسانند.